

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 7ης Ιουνίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Οδηγία 2008/115/EK — Κοινοί κανόνες και διαδικασίες για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών — Προσωρινή κράτηση — Εθνική ρύθμιση προβλέπουσα ποινή φυλακίσεως σε περίπτωση παράνομης εισόδου — Καθεστώς “διελεύσεως” — Πολυμερής ρύθμιση επανεισδοχής»

Στην υπόθεση C-47/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Cour de cassation (ακυρωτικό δικαστήριο, Γαλλία), με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Φεβρουαρίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Séline Affum

κατά

Préfet du Pas-de-Calais,

Procureur général de la cour d’appel de Douai,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο, Α. Tizzano, αντιπρόεδρο, Μ. Ilešič (εισηγητή), L. Bay Larsen, T. von Danwitz και Κ. Λυκούργο, προέδρους τμήματος, Α. Rosas, Ε. Juhász, Α. Borg Barthet, J. Malenovský, Ε. Levits, Μ. Berger, Κ. Jürimäe, Μ. Βηλαρά και Ε. Regan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Μ. Szpunar

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Νοεμβρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η S. Affum, εκπροσωπούμενη από τον P. Spinosi, δικηγόρο,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και F.-X. Bréchet,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Μ. Smolek και J. Vlácil,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Μ. Μιχελογιαννάκη,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. M. Tátrai, καθώς και τους G. Κοός και M. Fehér,
- η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Bichet,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Κοντού-Durande,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Φεβρουαρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Séline Affum και του Préfet du Pas-de-Calais Calais (νομάρχη του Pas-de-Calais, Γαλλία) καθώς και του procureur général de la cour d'appel de Douai (γενικού εισαγγελέα του εφετείου του Douai, Γαλλία) με αντικείμενο την παράνομη είσοδό της στο γαλλικό έδαφος και την παράταση της διοικητικής κρατήσεώς της.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2008/115

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 4, 5, 10, 17 και 26 της οδηγίας 2008/115 έχουν ως εξής:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.

[...]

(4) Θα πρέπει να θεσπισθούν σαφείς, διαφανείς και δίκαιοι κανόνες για τη χάραξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής περί επιστροφής, απαραίτητο στοιχείο για την καλή διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής.

(5) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να θεσπίσει ένα οριζόντιο σύνολο κανόνων που θα εφαρμόζονται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής σε ένα κράτος μέλος.

[...]

(10) Εφόσον δεν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι αυτό θα υπονόμει τους στόχους της διαδικασίας επιστροφής, θα ήταν προτιμότερη η οικειοθελής επιστροφή παρά η αναγκαστική, και θα πρέπει να προβλέπεται σχετική προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης. [...]

[...]

(17) [...] Με την επιφύλαξη της αρχικής σύλληψης από τις αρχές επιβολής του νόμου, που ρυθμίζεται από την εθνική νομοθεσία, η κράτηση θα πρέπει κατά κανόνα να γίνεται σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης.

[...]

(26) Η παρούσα οδηγία, στον βαθμό που εφαρμόζεται σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου σύμφωνα με τον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, αναπτύσσει περαιτέρω το κεκτημένο Σένγκεν στο οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο [της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας] δεν συμμετέχει [...]· επιπλέον, [...] το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και, συνεπώς, δεν δεσμεύεται από αυτή ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Αντικείμενο», προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην εφαρμόσουν την παρούσα οδηγία στους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι:

α) υπόκεινται σε απαγόρευση εισόδου, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, ή συλλαμβάνονται ή παρακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές σε σχέση με παράνομη χερσαία, θαλάσσια ή εναέρια διέλευση των εξωτερικών συνόρων κράτους μέλους και στους οποίους δεν έχει, εν συνεχεία, χορηγηθεί άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στο εν λόγω κράτος μέλος,

β) υπόκεινται σε απόφαση επιστροφής ως ποινική κύρωση ή ως συνέπεια ποινικής κύρωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ή υπόκεινται σε διαδικασίες έκδοσης.

[...]»

6 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Ορισμοί», έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

2) “παράνομη παραμονή”: παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, τις προϋποθέσεις εισόδου, όπως ορίζονται στο άρθρο 5 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν ή τις λοιπές προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος,

- 3) “επιστροφή”: διαδικασία επανόδου υπηκόου τρίτης χώρας –είτε με οικειοθελή συμμόρφωσή του προς την υποχρέωση επιστροφής είτε αναγκαστικά:
- στη χώρα καταγωγής του/της, ή
  - σε χώρα διέλευσης σύμφωνα με κοινοτικές ή διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής ή άλλες ρυθμίσεις, ή
  - σε άλλη τρίτη χώρα, στην οποία ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας αποφασίζει εθελοντικά να επιστρέψει και στην οποία γίνεται δεκτός,
- 4) “απόφαση επιστροφής”: διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται ή αναφέρεται ως παράνομη η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας και του επιβάλλεται ή αναφέρεται υποχρέωση επιστροφής,
- 5) “απομάκρυνση”: εκτέλεση της υποχρέωσης επιστροφής, και συγκεκριμένα φυσική μεταφορά εκτός του κράτους μέλους,

[...]»

- 7 Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Ευνοϊκότερες διατάξεις», ορίζει στην παράγραφο 4:

«Όσον αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α), τα κράτη μέλη:

α) μεριμνούν ώστε η μεταχείριση και το επίπεδο προστασίας τους να μην είναι λιγότερο ευνοϊκά από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8, παράγραφοι 4 και 5 (περιορισμοί της χρήσης αναγκαστικών μέτρων), το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση (αναβολή της απομάκρυνσης), το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχεία β) και δ) (επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και συνυπολογισμός των αναγκών των ευάλωτων ατόμων), και τα άρθρα 16 και 17 (όροι κράτησης), και

β) τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης.»

- 8 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Απόφαση επιστροφής», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν απόφαση περί επιστροφής για υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν παράνομα στο έδαφός τους, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 5.

[...]

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να μην εκδίδουν απόφαση επιστροφής για υπήκοο τρίτης χώρας που διαμένει παράνομα στο έδαφός τους, εφόσον άλλο κράτος μέλος αναλαμβάνει τον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας δυνάμει διμερών συμφωνιών ή διευθετήσεων που ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας. Στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος που αναλαμβάνει τον συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας εφαρμόζει την παράγραφο 1.

[...]»

- 9 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Οικειοθελής αναχώρηση», ορίζει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο:

«Η απόφαση περί επιστροφής προβλέπει κατάλληλο χρονικό διάστημα για την οικειοθελή αναχώρηση που κυμαίνεται μεταξύ επτά και τριάντα ημερών, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 4. [...]»

- 10 Το άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Απομάκρυνση», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εκτελέσουν την απόφαση επιστροφής, εάν δεν έχει χορηγηθεί χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 4, ή εάν ο συγκεκριμένος υπήκοος δεν έχει συμμορφωθεί με την υποχρέωση επιστροφής εντός της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης που έχει χορηγηθεί σύμφωνα με το άρθρο 7.

[...]

4. Εφόσον τα κράτη μέλη εφαρμόζουν –ως έσχατη λύση– αναγκαστικά μέτρα για την εκτέλεση της απόφασης απομάκρυνσης υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος ανθίσταται σε αυτήν, τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι αναλογικά και οιοσδήποτε χρησιμοποιούμενος καταναγκασμός να μην υπερβαίνει εύλογη ισχύ. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται κατά τα προβλεπόμενα από την εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα και με τον δέοντα σεβασμό της αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας.

5. Σε περίπτωση απομάκρυνσης με αεροπορική πτήση, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τις κοινές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας [...].

[...]»

- 11 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Αναβολή της απομάκρυνσης», προβλέπει στην παράγραφο 2, στοιχείο α', τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να αναβάλουν την απομάκρυνση για εύλογο χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν ιδίως υπόψη:

α) τη φυσική ή διανοητική κατάσταση του υπηκόου τρίτης χώρας».

- 12 Το άρθρο 11 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Απαγόρευση εισόδου», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Οι αποφάσεις επιστροφής συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου:

α) εφόσον δεν έχει χορηγηθεί χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης, ή

β) εφόσον δεν έχει εκπληρωθεί η υποχρέωση επιστροφής.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι αποφάσεις επιστροφής μπορούν να συνοδεύονται από απαγόρευση εισόδου.

2. Η διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου καθορίζεται λαμβανομένων δεόντως υπόψη όλων των σχετικών περιστάσεων κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και, κανονικά, δεν υπερβαίνει τα πέντε χρόνια. [...]»

- 13 Το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Εγγυήσεις ενόψει της επιστροφής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη, με εξαίρεση την κατάσταση που καλύπτεται από τα άρθρα 16 και 17, μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται κατά το δυνατόν υπόψη οι ακόλουθες αρχές σε σχέση με υπηκόους τρίτων χωρών κατά το χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης, το οποίο χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 7 και κατά τα χρονικά διαστήματα για τα οποία αναβάλλεται η απομάκρυνση σύμφωνα με το άρθρο 9:

[...]

β) παρέχονται επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και κάθε απαραίτητη θεραπευτική αγωγή,

[...]

δ) λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων ατόμων.»

- 14 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Κράτηση», ορίζει τα εξής:

«1. Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύναται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή

β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθ' όσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.

[...]

4. Οσάκις καθίσταται πρόδηλο ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης για νομικούς ή άλλους λόγους ή όταν παύουν να ισχύουν οι όροι της παραγράφου 1, η κράτηση παύει να δικαιολογείται και το συγκεκριμένο πρόσωπο απολύεται αμέσως.

5. Η κράτηση εξακολουθεί καθ' όλη τη χρονική περίοδο κατά την οποία πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 και είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση. Κάθε κράτος μέλος καθορίζει περιορισμένη περίοδο κράτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξάμηνο.

6. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρατείνουν το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στην παράγραφο 5 παρά μόνο για περιορισμένο χρόνο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρ' όλες τις εύλογες προσπάθειές τους, η επιχείρηση απομάκρυνσης είναι πιθανόν να διαρκέσει περισσότερο επειδή:

α) ο συγκεκριμένος υπήκοος της τρίτης χώρας αρνείται να συνεργασθεί, ή

β) καθυστερεί η λήψη αναγκαίων εγγράφων από τρίτες χώρες.»

- 15 Το άρθρο 16 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Όροι κράτησης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:
- «Η κράτηση λαμβάνει χώρα κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης. Οσάκις κράτος μέλος δεν μπορεί να εξασφαλίσει διαμονή σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης και είναι υποχρεωμένο να χρησιμοποιεί σωφρονιστικό κατάστημα, οι υπό κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου.»
- 16 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τις ειδικές συνθήκες κρατήσεως των ανηλίκων και των οικογενειών.
- 17 Κατά το άρθρο 20 της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν προς την οδηγία αυτή έως τις 24 Δεκεμβρίου 2010.

Η Σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν και ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν

- 18 Η Σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η οποία υπογράφηκε στο Σένγκεν (Λουξεμβούργο) στις 19 Ιουνίου 1990 (ΕΕ 2000, L 239, σ. 19, στο εξής: ΣΕΣΣ), αποτελεί τμήμα του κεκτημένου του Σένγκεν.
- 19 Στο κεφάλαιο 4 του τίτλου II της ΣΕΣΣ, με τίτλο «Προϋποθέσεις κυκλοφορίας των αλλοδαπών», το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 20, παράγραφος 1, και το άρθρο 21, παράγραφοι 1 και 2, της Συμβάσεως αυτής θεσπίζουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες, αντιστοίχως, οι αλλοδαποί κάτοχοι ομοιόμορφης θεωρήσεως ή θεωρήσεως που έχει χορηγηθεί από ένα συμβαλλόμενο μέρος, οι μη υποκείμενοι στην υποχρέωση θεωρήσεως αλλοδαποί καθώς και οι αλλοδαποί κάτοχοι τίτλου διαμονής ή προσωρινής άδειας διαμονής που έχουν χορηγηθεί από έναν εκ των συμβαλλομένων αυτών, μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος των συμβαλλομένων μερών. Οι διατάξεις αυτές παραπέμπουν, μεταξύ άλλων, σε ορισμένες προϋποθέσεις εισόδου στο έδαφος αυτό, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ.
- 20 Ο κανονισμός (ΕΚ) 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) (ΕΕ 2006, L 105, σ. 1), ενοποίησε και ανέπτυξε το κεκτημένο του Σένγκεν.
- 21 Κατά την αιτιολογική σκέψη 27 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, ο εν λόγω κανονισμός «αποτελεί ανάπτυξη των διατάξεων του κεκτημένου του Σένγκεν στις οποίες το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει [...]. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει, κατά συνέπεια, στην έκδοση του παρόντος κανονισμού και δεν δεσμεύεται από αυτόν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του.»
- 22 Κατά το άρθρο 1 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, τούτος «προβλέπει ότι δεν διενεργείται συνοριακός έλεγχος προσώπων κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και «θεσπίζει τους κανόνες συνοριακού ελέγχου προσώπων κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης».
- 23 Το άρθρο 2, σημεία 1 και 2, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν περιέχει τους ακόλουθους ορισμούς:
- «1) “εσωτερικά σύνορα”:
- α) τα κοινά χερσαία σύνορα, περιλαμβανομένων των ποτάμιων και λιμναίων συνόρων, μεταξύ των κρατών μελών·
- β) οι αερολιμένες των κρατών μελών για τις εσωτερικές πτήσεις·

γ) οι θαλάσσιοι, ποτάμιοι και λιμναίοι λιμένες των κρατών μελών για τα τακτικά δρομολόγια οχηματαγωγών·

2) “εξωτερικά σύνορα”: τα χερσαία, ποτάμια, λιμναία και θαλάσσια σύνορα, καθώς και οι αερολιμένες και ποτάμιοι, θαλάσσιοι και λιμναίοι λιμένες των κρατών μελών, εφόσον δεν αποτελούν εσωτερικά σύνορα».

24 Στο κεφάλαιο I του τίτλου II του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το οποίο επιγράφεται «Διέλευση των εξωτερικών συνόρων και προϋποθέσεις εισόδου», το άρθρο 4 του κώδικα αυτού, με τίτλο «Διέλευση των εξωτερικών συνόρων», ορίζει τα εξής:

«1. Η διέλευση των εξωτερικών συνόρων επιτρέπεται μόνο στα συνοριακά σημεία διέλευσης και κατά τη διάρκεια καθορισμένων ωρών λειτουργίας. Οι ώρες λειτουργίας εμφανίζονται επακριβώς στα σημεία διέλευσης που δεν λειτουργούν επί εικοσιτετραώρου βάσεως.

[...]

3. Υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων κατά την παράγραφο 2 και των υποχρεώσεων που υπέχουν όσον αφορά τη διεθνή προστασία, τα κράτη μέλη θεσπίζουν κυρώσεις, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, σε περίπτωση παράνομης διέλευσης των εξωτερικών συνόρων εκτός των συνοριακών σημείων διέλευσης και των καθορισμένων ωρών λειτουργίας. Αυτές οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.»

25 Στο εν λόγω κεφάλαιο, το άρθρο 5 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, με τίτλο «Προϋποθέσεις εισόδου για τους υπηκόους τρίτων χωρών», προβλέπει τα εξής:

«1. Για παραμονή μικρότερη του τριμήνου ανά εξάμηνο, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οφείλουν να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις εισόδου:

- α) να διαθέτουν έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο ή έγγραφα που επιτρέπουν τη διέλευση των συνόρων·
- β) να διαθέτουν έγκυρη θεώρηση, εφόσον απαιτείται [...] εκτός εάν διαθέτουν έγκυρο τίτλο διαμονής·
- γ) να αιτιολογούν τον σκοπό και τις συνθήκες της προβλεπόμενης παραμονής, να διαθέτουν δε επαρκή μέσα διαβίωσης, τόσο για την προβλεπόμενη περίοδο παραμονής όσο και για την επιστροφή στη χώρα προέλευσης ή τη διέλευση προς τρίτη χώρα στην οποία η είσοδός τους είναι εξασφαλισμένη, ή μπορούν να εξασφαλίσουν νομίμως τα μέσα αυτά·
- δ) δεν είναι καταχωρισμένοι στο [Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, (SIS)] ως ανεπιθύμητοι·
- ε) δεν θεωρούνται απειλή για τη δημόσια τάξη, την εσωτερική ασφάλεια, τη δημόσια υγεία ή τις διεθνείς σχέσεις ενός εκ των κρατών μελών [...]

[...]

4. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1:

- α) Στους υπηκόους τρίτης χώρας οι οποίοι δεν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις εισόδου της παραγράφου 1 αλλά διαθέτουν τίτλο διαμονής ή θεώρηση επιστροφής που έχει εκδοθεί από κράτος μέλος, ή [όταν απαιτείται] έχουν και τα δύο αυτά έγγραφα, επιτρέπεται η είσοδος στις επικράτειες των άλλων κρατών μελών, για σκοπούς διέλευσης προκειμένου να μπορέσουν να φθάσουν στην επικράτεια του κράτους μέλους το οποίο χορήγησε τον τίτλο διαμονής ή τη θεώρηση επιστροφής [...]

[...]

γ) Στους υπηκόους τρίτης χώρας οι οποίοι δεν πληρούν μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 μπορεί να επιτραπεί από κράτος μέλος η είσοδος στο έδαφός του για λόγους ανθρωπιστικούς ή εθνικού συμφέροντος ή λόγω διεθνών υποχρεώσεων. [...]

26 Στο κεφάλαιο II του τίτλου II του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το οποίο επιγράφεται «Έλεγχος των εξωτερικών συνόρων και άρνηση εισόδου», το άρθρο 7 του κώδικα αυτού, με τίτλο «Συνοριακοί έλεγχοι προσώπων», ορίζει τα εξής:

«1. Η διασυνοριακή κυκλοφορία στα εξωτερικά σύνορα υπόκειται σε ελέγχους εκ μέρους των συνοριοφυλάκων, οι οποίοι διεξάγονται σύμφωνα με το παρόν κεφάλαιο.

[...]

3. Κατά την είσοδο και την έξοδο, οι υπήκοοι τρίτων χωρών υποβάλλονται σε διεξοδικό έλεγχο.

[...]»

27 Στο εν λόγω κεφάλαιο, το άρθρο 13 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, με τίτλο «Άρνηση εισόδου», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η είσοδος στην επικράτεια των κρατών μελών απαγορεύεται στους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν πληρούν το σύνολο των προϋποθέσεων εισόδου, όπως καθορίζονται με το άρθρο 5, παράγραφος 1, και δεν υπάγονται στις κατηγορίες προσώπων του άρθρου 5, παράγραφος 4. Τα ανωτέρω ισχύουν με την επιφύλαξη της εφαρμογής των ειδικών διατάξεων σχετικά με το δικαίωμα ασύλου και τη διεθνή προστασία ή την έκδοση θεωρήσεων μακράς διαρκείας.»

28 Κατά το άρθρο 20 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο I του τίτλου III του κώδικα αυτού, το οποίο επιγράφεται «Κατάργηση του ελέγχου στα εσωτερικά σύνορα», επιτρέπεται η διέλευση των εσωτερικών συνόρων σε οποιοδήποτε σημείο χωρίς συνοριακούς ελέγχους, ανεξαρτήτως ιθαγένειας των προσώπων.

29 Δυνάμει του άρθρου 39, παράγραφος 1, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν που περιλαμβάνεται στον τίτλο IV του κώδικα αυτού, ο οποίος επιγράφεται «Τελικές διατάξεις», τα άρθρα 2 έως 8 της ΣΕΣΣ καταργήθηκαν από τις 13 Οκτωβρίου 2006. Μεταξύ άλλων, οι προγενεστερώς προβλεπόμενες στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ προϋποθέσεις εισόδου αντικαταστάθηκαν ακολούθως από τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 5 του εν λόγω κώδικα.

30 Μετά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 610/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 (ΕΕ 2013, L 182, σ. 1).

31 Το άρθρο 12 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 610/2013, το οποίο επιγράφεται «Επιτήρηση των συνόρων» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο II του τίτλου II του κώδικα αυτού με τίτλο «Έλεγχος των εξωτερικών συνόρων και άρνηση εισόδου», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων έχει ως κύριο σκοπό να εμποδίσει τη μη επιτρεπόμενη διέλευση των συνόρων, να καταπολεμήσει τη διασυνοριακή εγκληματικότητα και να λάβει μέτρα κατά των ατόμων που διήλθαν τα σύνορα παρανόμως. Πρόσωπο που διήλθε παρανόμως τα σύνορα και δεν έχει δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια του οικείου κράτους μέλους συλλαμβάνεται και υπόκειται στις διαδικασίες που ερείδονται στην οδηγία 2008/115/ΕΚ.»

Το γαλλικό δίκαιο

Ο κώδικας περί εισόδου και διαμονής των αλλοδαπών και περί του δικαιώματος ασύλου

- 32 Το άρθρο L. 621-2 του code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (κώδικα περί εισόδου και διαμονής των αλλοδαπών και περί του δικαιώματος ασύλου, στο εξής: *Ceseda*), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 2012-1560, της 31ης Δεκεμβρίου 2012, σχετικά με την κράτηση προς εξακρίβωση του δικαιώματος διαμονής και με την τροποποίηση του αδικήματος της διευκολύνσεως της παράνομης διαμονής προκειμένου να μην περιλαμβάνονται σ' αυτό ανθρωπιστικές και ανιδιοτελείς ενέργειες (*JORF* της 1ης Ιανουαρίου 2013, σ. 48, στο εξής: νόμος της 31ης Δεκεμβρίου 2012), ορίζει τα εξής:

«Τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτος και με χρηματική ποινή 3 750 ευρώ ο αλλοδαπός που δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- 1° αν εισήλθε στο μητροπολιτικό έδαφος χωρίς να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχεία α', β' ή γ', του [κώδικα συνόρων του Σένγκεν] και χωρίς να έχει επιτραπεί η είσοδός του στην επικράτεια κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 4, στοιχεία α' και γ', του ίδιου [κώδικα]: επίσης αν ο αλλοδαπός είναι καταχωρισμένος ως ανεπιθύμητος κατ' εφαρμογήν εκτελεστής απόφασεως άλλου συμβαλλομένου στη [ΣΕΣΣ] κράτους·
- 2° ή αν ο αλλοδαπός εισήλθε στο μητροπολιτικό έδαφος προερχόμενος απευθείας από το έδαφος συμβαλλομένου στη [ΣΕΣΣ] κράτους, χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 19, παράγραφος 1 ή 2, 20, παράγραφος 1, και 21, παράγραφος 1 ή 2, της εν λόγω Συμβάσεως, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του [κώδικα συνόρων του Σένγκεν] και του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', σε περίπτωση που η καταχώρισή του ως ανεπιθύμητου δεν στηρίζεται σε εκτελεστή απόφαση που ελήφθη από άλλο συμβαλλόμενο στη [ΣΕΣΣ] κράτος·

[...]

Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, ποινική δίωξη μπορεί να ασκηθεί μόνον εφόσον τα πραγματικά περιστατικά έχουν διαπιστωθεί υπό τις περιστάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 53 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.»

Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

- 33 Το άρθρο 53 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, όριζε τα εξής:

«Αυτόφωρο έγκλημα είναι το κακούργημα ή πλημμέλημα που γίνεται αντιληπτό κατά τον χρόνο τελέσεώς του και το κακούργημα ή πλημμέλημα που τελέστηκε πρόσφατα. Αυτόφωρο είναι επίσης το κακούργημα ή πλημμέλημα, όταν ο ύποπτος, λίγο μετά τη δράση του, καταδιώκεται με δημόσια κραυγή ή συλλαμβάνεται να έχει αντικείμενα ή ίχνη από τα οποία συνάγεται η συμμετοχή του στο έγκλημα.

Όταν διαπιστώνεται η διάπραξη αυτόφωρου εγκλήματος, η ανάκριση που διενεργείται υπό τον έλεγχο του Εισαγγελέα και υπό τους όρους που προβλέπει το παρόν κεφάλαιο μπορεί να διεξαχθεί αδιαλείπτως για οκτώ ημέρες.

[...]»

34 Το άρθρο 62-2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ορίζει τα εξής:

«Η προσωρινή κράτηση είναι μέτρο εξαναγκασμού που λαμβάνει αξιωματικός της δικαστικής αστυνομίας υπό τον έλεγχο της δικαστικής αρχής, με το οποίο ένα πρόσωπο, για το οποίο υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι έχει διαπράξει ή αποπειραθεί να διαπράξει κακούργημα ή πλημμέλημα τιμωρούμενο με στερητική της ελευθερίας ποινή, παραμένει στη διάθεση των ανακριτικών αρχών.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

35 Στις 22 Μαρτίου 2013 η Sélina Affum, γκανεζικής ιθαγένειας, υποβλήθηκε σε έλεγχο από Γάλλους αστυνομικούς στο Coquelles (Γαλλία), σημείο εισόδου της υποθαλάσσιας σήραγγας της Μάγχης, ενώ επέβαινε σε λεωφορείο προερχόμενο από τη Γάνδη (Βέλγιο) με προορισμό το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο).

36 Η S. Affum, αφού επέδειξε βελγικό διαβατήριο με φωτογραφία και όνομα τρίτου και καθώς δεν διέθετε κανένα άλλο έγγραφο ταυτότητας ή ταξιδιωτικό έγγραφο στο όνομά της, τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση λόγω παράνομης εισόδου στο γαλλικό έδαφος βάσει του άρθρου L. 621-2, 2°, του Ceseda, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012.

37 Με απόφαση της 23ης Μαρτίου 2013, ο νομάρχης του Pas-de-Calais, ο οποίος, στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την ενδεχόμενη απομάκρυνση της S. Affum από το γαλλικό έδαφος, αποφάσισε την παράδοσή της στις βελγικές αρχές για την επανεισδοχή της, βάσει της διευθετήσεως μεταξύ της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας, αφενός, και των Κυβερνήσεων του Βασιλείου του Βελγίου, του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, αφετέρου, σχετικά με την παραλαβή των προσώπων στα κοινά σύνορα μεταξύ της Γαλλίας και του εδάφους των κρατών της Μπενελούξ, η οποία υπογράφηκε στο Παρίσι στις 16 Απριλίου 1964.

38 Με την ίδια απόφαση, ο νομάρχης του Pas-de-Calais διέταξε τη διοικητική κράτηση της S. Affum σε εγκαταστάσεις που δεν ενέπιπταν στη δικαιοδοσία των σωφρονιστικών αρχών, για πέντε ημέρες από τη λήξη της προσωρινής κρατήσεώς της, εν αναμονή της απομακρύνσεώς της.

39 Στις 27 Μαρτίου 2013 ο νομάρχης του Pas-de-Calais ζήτησε από τον αρμόδιο για θέματα ατομικών ελευθεριών και προσωρινής κρατήσεως δικαστή του tribunal de grande instance de Lille (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Lille, Γαλλία) την παράταση της εν λόγω κρατήσεως, εν αναμονή της απαντήσεως των βελγικών αρχών επί του αιτήματος επανεισδοχής.

40 Η S. Affum προέβαλε προς υπεράσπισή της ότι το αίτημα του νομάρχη του Pas de Calais έπρεπε να απορριφθεί, καθώς η προσωρινή κράτησή της ήταν παράνομη, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της αποφάσεως της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807), η δε παρανομία αυτή συνεπαγόταν, κατά το εθνικό δίκαιο, τη συνολική ακυρότητα της διαδικασίας και κατ' επέκταση την άρνηση παρατάσεως της κρατήσεως και την απόλυση του κρατουμένου.

41 Με διάταξη της 28ης Μαρτίου 2013, ο αρμόδιος για θέματα ατομικών ελευθεριών και προσωρινής κρατήσεως δικαστής του tribunal de grande instance de Lille έκρινε, εντούτοις, ότι το μέτρο προσωρινής κρατήσεως της S. Affum ήταν νόμιμο και ότι, συνεπώς, η διοικητική κράτησή της είχε επιβληθεί κατόπιν νόμιμης διαδικασίας. Ως εκ τούτου, ο αρμόδιος για θέματα ατομικών ελευθεριών και προσωρινής κρατήσεως δικαστής του tribunal de grande instance de Lille δέχτηκε την αίτηση του νομάρχη του Pas-de-Calais και διέταξε την παράταση της διοικητικής κρατήσεως της S. Affum με ανώτατη διάρκεια 20 ημερών από την ημερομηνία εκείνη.

42 Η διάταξη αυτή, κατά της οποίας ασκήθηκε έφεση από την S. Affum, επικυρώθηκε με διάταξη της 29ης Μαρτίου 2013 του πρώτου προέδρου του cour d'appel (εφετείου) του Douai.

43 Το Cour de cassation (ακυρωτικό δικαστήριο, Γαλλία), το οποίο επιλήφθηκε της αναιρέσεως που άσκησε η S. Affum κατά της ανωτέρω διατάξεως, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115 την έννοια ότι ένας υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους και για τον λόγο αυτό εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, αυτής, όταν ο συγκεκριμένος αλλοδαπός τελεί υπό καθεστώς απλής διελεύσεως, ως επιβάτης λεωφορείου το οποίο κινείται στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, προερχόμενο από άλλο κράτος μέλος που αποτελεί μέρος του χώρου Σένγκεν, και με προορισμό διαφορετικό κράτος μέλος;

2) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας την έννοια ότι η οδηγία αυτή δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση προβλέπουσα ποινή φυλακίσεως για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας, όταν ο εν λόγω αλλοδαπός μπορεί να παραδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως συναφθείσας με αυτό το άλλο κράτος μέλος πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2008/115;

3) Ανάλογα με την απάντηση που θα δοθεί στο προηγούμενο ερώτημα, έχει η εν λόγω οδηγία την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση προβλέπουσα ποινή φυλακίσεως για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με εκείνες που έθεσε το Δικαστήριο στην απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian [(C-329/11, EU:C:2011:807)], σχετικά με την παράνομη παραμονή, οι οποίες αφορούν την παράλειψη προηγούμενης υποβολής του αλλοδαπού στα αναγκαστικά μέτρα που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/115 και τη διάρκεια της κρατήσεώς του;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

44 Κατ' αρχάς πρέπει να επισημανθεί ότι η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά την περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος εισήλθε παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους που αποτελεί μέρος του χώρου Σένγκεν, από κοινά σύνορα του κράτους αυτού και άλλου κράτους μέλους που αποτελεί επίσης μέρος του χώρου αυτού, και ο οποίος υποβλήθηκε σε έλεγχο ενώ ετοιμαζόταν να μεταβεί στο έδαφος τρίτου κράτους μέλους που δεν αποτελεί μέρος του χώρου αυτού.

Επί του πρώτου ερωτήματος

45 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, εάν το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115 έχουν την έννοια ότι υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους και εμπίπτει, για τον λόγο αυτό, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, όταν, χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής, διέρχεται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος ως επιβάτης λεωφορείου προερχόμενου από άλλο κράτος μέλος το οποίο αποτελεί μέρος του χώρου Σένγκεν, με προορισμό τρίτο κράτος μέλος ευρισκόμενο εκτός του χώρου αυτού.

46 Όλοι οι ενδιαφερόμενοι που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου συμφωνούν ότι ένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 για τον λόγο και μόνον ότι τελεί υπό καθεστώς «απλής διελεύσεως» και, συνεπώς, βρίσκεται στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους μόνον προσωρινώς ή ως επιβάτης.

- 47 Συναφώς πρέπει να επισημανθεί ότι, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας. Κατά το άρθρο 3, σημείο 2, της εν λόγω οδηγίας, ως «παράνομη παραμονή» νοείται «[η] παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, τις προϋποθέσεις εισόδου, όπως ορίζονται στο άρθρο 5 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν ή τις λοιπές προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος».
- 48 Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι κάθε υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος κράτους μέλους χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος, βρίσκεται εξ αυτού και μόνον του λόγου παρανόμως σ' αυτό, χωρίς η παρουσία του να τελεί υπό την προϋπόθεση ελάχιστης διάρκειας ή προθέσεως παραμονής στο συγκεκριμένο κράτος. Εξάλλου, η προσωρινή ή μεταβατική απλώς παρουσία δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των λόγων που απαριθμούνται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115, για τους οποίους τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τους παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτης χώρας.
- 49 Στο μέτρο που ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος διέρχεται ως επιβάτης λεωφορείου από το έδαφος κράτους μέλους παραβαίνοντας τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής, είναι όντως επί του εδάφους του εν λόγω κράτους μέλους, βρίσκεται συνεπώς παρανόμως σ' αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115, και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής.
- 50 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115 έχουν την έννοια ότι υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους και εμπίπτει, για τον λόγο αυτό, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, όταν, χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής, διέρχεται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος ως επιβάτης λεωφορείου προερχόμενου από άλλο κράτος μέλος το οποίο αποτελεί μέρος του χώρου Σένγκεν, με προορισμό τρίτο κράτος μέλος ευρισκόμενο εκτός του χώρου αυτού.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 51 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, εάν η οδηγία 2008/115 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους προβλέπουσα ποινή φυλακίσεως για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας, επί του οποίου δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί η προβλεπόμενη από την οδηγία αυτή διαδικασία επιστροφής, όταν άλλο κράτος μέλος ενδέχεται να αναλάβει τον συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, μεταξύ άλλων, αν είναι κρίσιμη εν προκειμένω η απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807).
- 52 Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η οδηγία 2008/115 αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ποινικές κυρώσεις για την παράνομη παραμονή, στο μέτρο που επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος, μολοντί βρίσκεται παρανόμως στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και δεν προτίθεται να εγκαταλείψει οικειοθελώς το έδαφος αυτό, δεν έχει υπαχθεί στα αναγκαστικά μέτρα του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής, ούτε έχει παρέλθει έναντι αυτού, σε περίπτωση θέσεώς του υπό κράτηση με σκοπό την προετοιμασία και υλοποίηση της απομακρύνσεώς του, η ανώτατη χρονική διάρκεια αυτής της κρατήσεως (απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψη 50).

- 53 Εντούτοις, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η οδηγία αυτή δεν αποκλείει τη διοικητική κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας προκειμένου να καθοριστεί ο νόμιμος ή μη χαρακτήρας της παραμονής του. Συναφώς, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να ενεργούν επιμελώς και να λαμβάνουν αμελλητί θέση επί του παρανόμου ή μη χαρακτήρα της παραμονής του ενδιαφερομένου προσώπου (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψεις 29 έως 31).
- 54 Το Δικαστήριο διευκρίνισε, επίσης, ότι η εν λόγω οδηγία δεν αποκλείει ούτε εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας επί του οποίου εφαρμόστηκε η προβλεπόμενη στην εν λόγω οδηγία διαδικασία επιστροφής και ο οποίος παραμένει παρανόμως στο εν λόγω έδαφος χωρίς να υπάρχει λόγος που να δικαιολογεί τη μη επιστροφή (απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψη 50).
- 55 Ειδικότερα, όσον αφορά μια εθνική ρύθμιση όπως το άρθρο L. 621-1 του Ceseda, ως είχε πριν από την τροποποίησή του με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, το οποίο αποτελούσε αντικείμενο της εν λόγω αποφάσεως και προέβλεπε την επιβολή ποινής φυλακίσεως εις βάρος κάθε υπηκόου τρίτης χώρας «που εισήλθε ή διέμεινε στη Γαλλία χωρίς [να είναι εφοδιασμένος με τα έγγραφα και τις θεωρήσεις που απαιτούνται για την είσοδο και, σε περίπτωση διαμονής άνω των τριών μηνών, με άδεια διαμονής], ή παρέμεινε στη Γαλλία πέραν του χρονικού διαστήματος που επιτρέπει η θεώρησή του», το Δικαστήριο επισήμανε ότι η ρύθμιση αυτή μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή ποινής φυλακίσεως ενώ, σύμφωνα με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες των άρθρων 6, 8, 15 και 16 της οδηγίας 2008/115, ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να υπαχθεί σε διαδικασία επιστροφής, και επιτρέπεται, όσον αφορά τη στέρηση της ελευθερίας του, να τεθεί μόνο υπό κράτηση (βλ. απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψεις 10, 11, 14 και 38).
- 56 Δεν αμφισβητείται ότι, μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως αυτής, ο Ceseda τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, ο οποίος, μεταξύ άλλων, κατήργησε το αδίκημα της παράνομης διαμονής, διατηρώντας εντούτοις το αδίκημα της παράνομης εισόδου. Συγκεκριμένα, καταργήθηκε το άρθρο L. 621-1 του Ceseda, του οποίου το περιεχόμενο υπομνήσθηκε στην προηγούμενη σκέψη, και προσαρμόστηκε συναφώς το άρθρο L. 621-2 του Ceseda. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με το αν συνάδει προς την οδηγία 2008/115 μια εθνική διάταξη όπως το άρθρο L. 621-2 του Ceseda, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, το οποίο προβλέπει ποινή φυλακίσεως για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας.
- 57 Η S. Affum, η Τσεχική, η Ελληνική, η Ουγγρική και η Ελβετική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν, κατ' ουσίαν, ότι η ερμηνεία στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο με την εν λόγω απόφαση μπορεί να εφαρμοστεί και στις περιπτώσεις που προβλέπει η εν λόγω εθνική διάταξη και ότι, περαιτέρω, ένας υπήκοος τρίτης χώρας εξακολουθεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 ακόμη και όταν παραδίδεται κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο συνελήφθη.
- 58 Αντιθέτως, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', και από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115 καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν προκύπτει ότι μια εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης είναι συμβατή με την οδηγία αυτή.

Επί της παράνομης εισόδου σε σχέση με την οδηγία 2008/115

- 59 Όπως προκύπτει τόσο από τον ορισμό της έννοιας της «παράνομης παραμονής», που περιέχεται στο άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115 και υπομνήσθηκε στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, όσο και από την αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας αυτής, κατά την οποία η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται «σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής», ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος μετά την παράνομη

είσοδό του στο έδαφος κράτους μέλους βρίσκεται παρανόμως σ' αυτό χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής, παραμένει εξ αυτού του λόγου παρανόμως στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

- 60 Επιβάλλεται, συνεπώς, η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της οδηγίας 2008/115, οι έννοιες της «παράνομης παραμονής» και της «παράνομης εισόδου» είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθόσον η εν λόγω είσοδος συνιστά, κατ' ουσίαν, μια από τις πραγματικές περιστάσεις που μπορούν να οδηγήσουν στην παράνομη παραμονή του υπηκόου τρίτης χώρας στο έδαφος του σχετικού κράτους μέλους.
- 61 Καθόσον ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος, όπως η S. Affum, εισήλθε παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους και εξ αυτού του λόγου θεωρείται ότι παραμένει εκεί παρανόμως, εμπίπτει, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 2, στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω οδηγίας, υπόκειται στους προβλεπόμενους σ' αυτήν κοινούς κανόνες και διαδικασίας ενόψει της απομακρύνσεώς του, και τούτο στο μέτρο που δεν έχει ρυθμιστεί το ζήτημα της παραμονής του.
- 62 Δυνάμει των εν λόγω κανόνων και διαδικασιών, ο ανωτέρω υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να υπαχθεί σε διαδικασία επιστροφής, της οποίας η σειρά διεξαγωγής των επιμέρους σταδίων αντιστοιχεί προς μια διαβάθμιση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την εκτέλεση της απόφασης περί επιστροφής και η οποία επιτρέπει, σε σχέση με την στέρηση της ελευθερίας, ως έσχατο μέτρο την κράτηση σε ειδικές εγκαταστάσεις, η οποία οριοθετείται εντούτοις αυστηρώς, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 15 και 16 της εν λόγω οδηγίας, με σκοπό τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των συγκεκριμένων υπηκόων τρίτων χωρών (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 28ης Απριλίου 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, σκέψεις 41 και 42).
- 63 Συνεπώς, για τους ίδιους λόγους που εκτίθενται από το Δικαστήριο στην απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbadian (C-329/11, EU:C:2011:807), τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιτρέπουν τη φυλάκιση υπηκόων τρίτων χωρών, ως προς τους οποίους δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η προβλεπόμενη στην οδηγία 2008/115 διαδικασία επιστροφής, λόγω και μόνον παράνομης εισόδου η οποία είχε ως αποτέλεσμα την παράνομη παραμονή τους, καθόσον μια τέτοια φυλάκιση μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής και να καθυστερήσει την επιστροφή, στερώντας κατ' αυτόν τον τρόπο από την ανωτέρω οδηγία την πρακτική αποτελεσματικότητά της.
- 64 Συνεπώς, η περίπτωση αυτή διακρίνεται σαφώς από την επίμαχη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, Celaj (C-290/14, EU:C:2015:640), κατά την οποία ο παρανόμως διαμένων υπήκοος τρίτης χώρας, επί του οποίου εφαρμόστηκαν οι προβλεπόμενοι στην οδηγία 2008/115 κοινοί κανόνες και διαδικασίες για τον τερματισμό της πρώτης παράνομης παραμονής του στο έδαφος κράτους μέλους, εισήλθε εκ νέου στο έδαφος του εν λόγω κράτους, παραβαίνοντας την απαγόρευση εισόδου.
- 65 Τέλος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η οδηγία 2008/115 δεν αποκλείει την ευχέρεια των κρατών μελών να προβλέπουν ποινή φυλακίσεως για την τέλεση άλλων αδικημάτων από εκείνα που στηρίζονται μόνο στην παράνομη είσοδο, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία.
- 66 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι οι γαλλικές αρχές δεν κίνησαν ακόμη κατά της S. Affum την προβλεπόμενη στην οδηγία 2008/115 διαδικασία επιστροφής.
- 67 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, ωστόσο, ότι τα κράτη μέλη έχουν, αφενός, την ευχέρεια, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115, να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής της τους υπηκόους τρίτων χωρών που εισέρχονται παρανόμως στο έδαφός τους και, αφετέρου, την υποχρέωση, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, να προβλέπουν κυρώσεις για τέτοιου είδους παράνομες εισόδους.

Επί του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115

- 68 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην εφαρμόσουν την οδηγία αυτή στους υπηκόους τρίτων χωρών που υπόκεινται σε απαγόρευση εισόδου, σύμφωνα με το άρθρο 13 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, ή συλλαμβάνονται ή ελέγχονται από τις αρμόδιες αρχές σε σχέση με παράνομη χερσαία, θαλάσσια ή εναέρια διέλευση των εξωτερικών συνόρων κράτους μέλους και στους οποίους δεν έχει, εν συνεχεία, χορηγηθεί άδεια ή δικαίωμα παραμονής στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 69 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι οι δύο περιπτώσεις που διαλαμβάνει η συγκεκριμένη διάταξη συνδέονται αποκλειστικώς με τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων κράτους μέλους, όπως ορίζει το άρθρο 2, σημείο 2, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν και, συνεπώς, δεν αφορούν τη διέλευση κοινών συνόρων κρατών μελών τα οποία αποτελούν μέρος του χώρου Σένγκεν. Η εν λόγω διάταξη δεν παρέχει, επομένως, στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τους παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών λόγω παράνομης εισόδου τους από εσωτερικά σύνορα.
- 70 Εξάλλου, όσον αφορά την πρώτη περίπτωση που διαλαμβάνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115, δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση περί απαγορεύσεως εισόδου βάσει του άρθρου 13 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν αφορά μόνον τους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι επιθυμούν να διέλθουν τα εξωτερικά σύνορα για να εισέλθουν στον εν λόγω χώρο.
- 71 Όσον αφορά τη δεύτερη εκ των ανωτέρω περιπτώσεων, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115, το οποίο ορίζει ότι στους εν λόγω υπηκόους «δεν έχει, εν συνεχεία, χορηγηθεί άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στο εν λόγω κράτος μέλος», δηλαδή στο κράτος μέλος του οποίου τα εξωτερικά σύνορα διήλθαν και από τις αρμόδιες αρχές του οποίου συνελήφθησαν ή ελέγχθηκαν, αυτή αφορά, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 68 των προτάσεών του, επίσης την περίπτωση κατά την οποία οι εν λόγω υπήκοοι εισήλθαν στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους και όχι εκείνη κατά την οποία επιχείρησαν να εγκαταλείψουν το έδαφος αυτό και τον χώρο Σένγκεν. Η ανωτέρω τελευταία περίπτωση ανταποκρίνεται, άλλωστε, στον σκοπό της οδηγίας αυτής, όπως επιβεβαιώνεται από την αιτιολογική σκέψη της 10, ο οποίος συνίσταται στο να προτιμάται η οικειοθελής αναχώρηση των υπηκόων τρίτων χωρών. Η δεύτερη από τις περιπτώσεις που διαλαμβάνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115 αντικατοπτρίζει, συνεπώς, την περίπτωση που εφεξής προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, τελευταία φράση, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 610/2013.
- 72 Τέλος, όσον αφορά πάντα αυτή τη δεύτερη περίπτωση, το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115 ορίζει ότι η σύλληψη ή ο έλεγχος των εν λόγω υπηκόων τρίτων χωρών πρέπει να έχει «σχέση με παράνομη [...] διέλευση» εξωτερικών συνόρων, γεγονός το οποίο σημαίνει, όπως υποστηρίζουν κατ' ουσίαν η S. Affum, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 41 των προτάσεών του, στενή χρονική και τοπική σύνδεση με τη διέλευση των συνόρων. Συνεπώς πρόκειται για υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι συνελήφθησαν ή υποβλήθηκαν σε έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές ακριβώς κατά τη χρονική στιγμή της παράνομης διελύσεως των εξωτερικών συνόρων ή κοντά στο συνοριακό σημείο διελύσεως κατόπιν αυτής.
- 73 Δεύτερον, πρέπει να επισημανθεί ότι η εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115, αντιθέτως προς την εξαίρεση του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, συνοδεύεται από ορισμένες υποχρεώσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας.
- 74 Το γεγονός ότι το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 ρυθμίζει κατ' αυτόν τον τρόπο λεπτομερώς την εκ μέρους των κρατών μελών άσκηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής ευχέρειας εξηγείται, όπως εξέθεσε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, από τον σκοπό που επιδιώκει η εν λόγω δεύτερη διάταξη, όπως

προκύπτει από το ιστορικό θεσπίσεως της οδηγίας αυτής, ο οποίος συνίσταται στο να μπορούν τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να εφαρμόζουν στα εξωτερικά σύνορά τους απλουστευμένες εθνικές διαδικασίες επιστροφής, χωρίς να είναι υποχρεωμένα να ακολουθούν όλα τα στάδια των προβλεπόμενων από την εν λόγω οδηγία διαδικασιών, προκειμένου να είναι σε θέση να απομακρύνουν γρηγορότερα τους υπηκόους τρίτων χωρών που ελέγχονται κατά τη διέλευση των συνόρων αυτών. Σκοπός του εν λόγω άρθρου 4, παράγραφος 4, στο πλαίσιο αυτό είναι να διασφαλίσει ότι οι απλουστευμένες εθνικές διαδικασίες πληρούν τις ελάχιστες εγγυήσεις που προβλέπει η οδηγία 2008/115, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται, ιδίως, οι προϋποθέσεις κρατήσεως των άρθρων 16 και 17 της οδηγίας αυτής.

- 75 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η *S. Affum* τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση όχι βάσει του άρθρου L. 621-2, 1°, του *Ceseda*, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, το οποίο προβλέπει ποινή φυλακίσεως για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας στο γαλλικό έδαφος από εξωτερικά σύνορα, αλλά βάσει του άρθρου L. 621-2, 2°, του *Ceseda*, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, λόγω της παράνομης εισόδου της στο εν λόγω έδαφος από τα γαλλοβελγικά σύνορα.
- 76 Υπό τις συνθήκες αυτές δεν είναι αναγκαίο να καθοριστεί εάν μια διάταξη όπως το άρθρο L. 621-2, 1°, του *Ceseda*, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, πληροί τις επιταγές του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115.
- 77 Όσον αφορά το άρθρο L. 621-2, 2°, του *Ceseda*, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 31ης Δεκεμβρίου 2012, το οποίο προβλέπει την ποινή αυτή για την παράνομη είσοδο υπηκόου τρίτης χώρας στο γαλλικό έδαφος από εσωτερικά σύνορα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 69 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/115 δεν παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τους παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών λόγω παράνομης εισόδου τους από εσωτερικά σύνορα.
- 78 Όσον αφορά το γεγονός ότι η *S. Affum* ελέγχθηκε και συνελήφθη όχι κατά τη χρονική στιγμή της εισόδου της στο γαλλικό έδαφος από τα εσωτερικά σύνορα, αλλά όταν επιχείρησε να εγκαταλείψει το έδαφος αυτό και τον χώρο Σένγκεν από την υποθαλάσσια σήραγγα της Μάγχης, από τη σκέψη 71 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το γεγονός αυτό δεν δύναται σε καμία περίπτωση να εξαιρέσει τον εν λόγω παρανόμως διαμένοντα υπήκοο τρίτης χώρας από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής.

Επί του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115

- 79 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη εκδίδουν απόφαση περί επιστροφής κάθε υπηκόου παραδίδεται που βρίσκεται παρανόμως στο έδαφός τους, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που μνημονεύονται στις παραγράφους 2 έως 5 του άρθρου αυτού.
- 80 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη μπορούν να μην εκδίδουν απόφαση περί επιστροφής υπηκόου τρίτης χώρας που βρίσκεται παρανόμως στο έδαφός τους, εφόσον ο εν λόγω υπήκοος έχει παραδοθεί σε άλλο κράτος μέλος δυνάμει διμερών συμφωνιών ή διευθετήσεων που ισχύουν κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της παρούσας οδηγίας. Στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος στο οποίο έχει παραδοθεί ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας εφαρμόζει την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

- 81 Διαπιστώνεται ότι, όπως υποστηρίζει η Γαλλική Κυβέρνηση και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 77 των προτάσεων του, η διευθέτηση για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 37 της παρούσας απόφασης εξομοιώνεται με «διμερή συμφωνία», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115, στο μέτρο που, παρότι έχει συναφθεί από τέσσερα κράτη μέλη, αντιμετωπίζει το έδαφος της Μπενελούξ ως ενιαία επικράτεια.
- 82 Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/115 δεν έχει την έννοια ότι προβλέπει μια πρόσθετη εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής πέραν των οριζόμενων στο άρθρο 2, παράγραφος 2, αυτής και ότι παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξαιρέσουν από τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες επιστροφής τους παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών, όταν παραδίδονται σε άλλο κράτος από εκείνο στο οποίο συνελήφθησαν, κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως υφιστάμενης κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της εν λόγω οδηγίας.
- 83 Πράγματι, όπως υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, όλοι οι λοιποί μετέχοντες στη διαδικασία που υπέβαλαν παρατηρήσεις και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 75 και 76 των προτάσεων του, μια τέτοια ερμηνεία θα προσέκρουε στο γράμμα του εν λόγω άρθρου 6 καθώς και στην οικονομία και στον σκοπό της οδηγίας 2008/115.
- 84 Συναφώς πρέπει να διαπιστωθεί ότι από το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2008/115 προκύπτει ότι η προβλεπόμενη στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 3, εξαίρεση αφορά μόνον την υποχρέωση του κράτους μέλους στου οποίου το έδαφος βρίσκεται ο συγκεκριμένος υπήκοος να εκδώσει απόφαση περί επιστροφής του και συνεπώς να επιληφθεί της απομακρύνσεώς του, η οποία υποχρέωση βαρύνει τότε, όπως ορίζει η δεύτερη φράση του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 3, το κράτος μέλος που ανέλαβε τον υπήκοο αυτό.
- 85 Η διαπίστωση αυτή επιρρωννύεται από την οικονομία της οδηγίας 2008/115, καθόσον η εν λόγω εξαίρεση όντως δεν περιλαμβάνεται στις παρεκκλίσεις από το πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω οδηγίας, οι οποίες προβλέπονται ρητώς στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.
- 86 Συνεπώς διαπιστώνεται ότι, κατά το γράμμα και την οικονομία της οδηγίας 2008/115, η περίπτωση παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος παραδίδεται σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο συνελήφθη, κατ' εφαρμογήν συμφωνίας ή διευθετήσεως κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, εξακολουθεί να ρυθμίζεται από την εν λόγω οδηγία και ότι το κράτος μέλος που αποφασίζει να παραδώσει τον συγκεκριμένο υπήκοο σε άλλο κράτος μέλος κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής ενεργεί στο πλαίσιο των κοινών κανόνων και διαδικασιών που προβλέπει η εν λόγω οδηγία.
- 87 Καθόσον η απόφαση αυτή περί επιστροφής συνιστά ένα από τα προβλεπόμενα στην οδηγία 2008/115 μέτρα για τον τερματισμό της παράνομης παραμονής υπηκόου τρίτης χώρας και προκαταρκτικό στάδιο της απομακρύνσεώς του από το έδαφος της Ένωσης, το οικείο κράτος μέλος πρέπει, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της οδηγίας αυτής, να εκδίδει με επιμέλεια και αμελλητί τη συγκεκριμένη απόφαση προκειμένου ο εν λόγω αλλοδαπός να μεταφερθεί το συντομότερο δυνατό στο υπεύθυνο για τη διαδικασία επιστροφής κράτος μέλος (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 6ης Δεκεμβρίου 2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, σκέψεις 31 και 45, καθώς και της 15ης Φεβρουαρίου 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, σκέψη 76).
- 88 Προφανώς, η επιβολή και η εκτέλεση ποινής φυλακίσεως εις βάρος του εν λόγω υπηκόου πριν από τη μεταφορά του στο άλλο κράτος μέλος θα καθυστερούσε την κίνηση της διαδικασίας αυτής και συνεπώς την πραγματική απομάκρυνση του υπηκόου αυτού, υπονομεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω οδηγίας.

Επί του άρθρου 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν

- 89 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, τα κράτη μέλη θεσπίζουν κυρώσεις, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, σε περίπτωση παράνομης διελεύσεως των εξωτερικών συνόρων εκτός των συνοριακών σημείων διελεύσεως και των καθορισμένων ωρών λειτουργίας. Αυτές οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.
- 90 Συναφώς πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η διάταξη αυτή δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλλουν ποινές φυλακίσεως στις περιπτώσεις που διαλαμβάνει, αλλά τους παρέχει την ευχέρεια επιλογής των επιβαλλόμενων κυρώσεων, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω κυρώσεις θα είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Συνεπώς ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν προβλέπει υποχρέωση κυρώσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να συμμορφωθούν προς την υποχρέωση αυτή τηρώντας συγχρόνως τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία 2008/115. Το γεγονός ότι το εν λόγω άρθρο 4, παράγραφος 3, δεν έχει ως σκοπό να παρεκκλίνει από τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που θεσπίζει η οδηγία αυτή επιβεβαιώνεται, εξάλλου, εφεξής ρητώς στο άρθρο 12, παράγραφος 1, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 610/2013.
- 91 Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν περιορίζει την υποχρέωση των κρατών μελών να επιβάλλουν κυρώσεις μόνο στην «περίπτωση παράνομης διελεύσεως των εξωτερικών συνόρων εκτός των συνοριακών σημείων διέλευσης και των καθορισμένων ωρών λειτουργίας» και ότι η κατάσταση της S. Affum δεν εμπίπτει στην περίπτωση αυτή. Επιπροσθέτως, καμία άλλη διάταξη του κώδικα συνόρων του Σένγκεν δεν προβλέπει κύρωση στις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο εν λόγω άρθρο 4, παράγραφος 3, δηλαδή στις περιπτώσεις παράνομης διελεύσεως των εξωτερικών συνόρων στα συνοριακά σημεία διελεύσεως και εντός των καθορισμένων ωρών λειτουργίας καθώς και στις περιπτώσεις παράνομης διελεύσεως των εσωτερικών συνόρων.
- 92 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Γαλλική Κυβέρνηση δεν μπορεί να προβάλλει τις υποχρεώσεις που επιβάλλει στα κράτη μέλη ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν για να δικαιολογήσει τη μη συμμόρφωσή της προς την οδηγία 2008/115.
- 93 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η οδηγία 2008/115 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας, ως προς τον οποίο δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η προβλεπόμενη στην οδηγία αυτή διαδικασία επιστροφής, λόγω και μόνον παράνομης εισόδου από εσωτερικά σύνορα η οποία είχε ως αποτέλεσμα την παράνομη παραμονή του. Η ερμηνεία αυτή ισχύει και όταν άλλο κράτος μέλος ενδέχεται να αναλάβει τον συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 94 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, σημείο 2, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, έχουν την έννοια ότι υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται

παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους και εμπίπτει, για τον λόγο αυτό, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, όταν, χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής, διέρχεται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος ως επιβάτης λεωφορείου προερχόμενου από άλλο κράτος μέλος το οποίο αποτελεί μέρος του χώρου Σένγκεν, με προορισμό τρίτο κράτος μέλος ευρισκόμενο εκτός του χώρου αυτού.

- 2) Η οδηγία 2008/115 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει τη φυλάκιση υπηκόου τρίτης χώρας, ως προς τον οποίο δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η προβλεπόμενη στην οδηγία αυτή διαδικασία επιστροφής, λόγω και μόνον παράνομης εισόδου από εσωτερικά σύνορα η οποία είχε ως αποτέλεσμα την παράνομη παραμονή του.

Η ερμηνεία αυτή ισχύει και όταν άλλο κράτος μέλος ενδέχεται να αναλάβει συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας κατ' εφαρμογή συμφωνίας ή διευθετήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας.

(υπογραφές)